

5-ТИ ИНТЕРНАЦИОНАЛЕН СТУДЕНТСКИ
СТОМАТОЛОШКИ КОНГРЕС

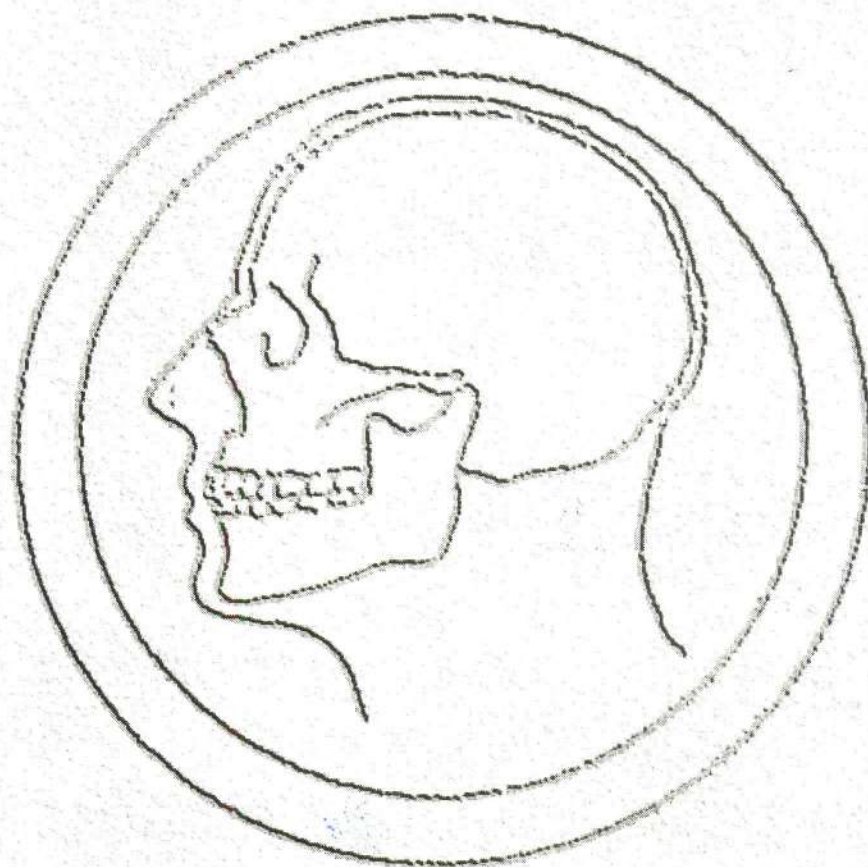
5-TH INTERNATIONAL DENTAL
STUDENTS CONGRESS

Охрид мај 15-18

Ohrid

Македонија мај 15-18

Macedonia

Сојуз на студенти
по стоматологија
на Македонија

MACEDONIAN
DENTISTRY
STUDENTS ASSOCIATION

**ПРОГРАМА НА
КОНГРЕСОТ**

**FINAL
PROGRAMME**

**5ти ИНТЕРНАЦИОНАЛЕН
КОНГРЕС НА СТУДЕНТИТЕ
ПО СТОМАТОЛОГИЈА**

ОРГАНИЗАТОР:

**СОЈУЗ НА СТУДЕНТИ ПО
СТОМАТОЛОГИЈА НА
МАКЕДОНИЈА**

Под покровителство на :
Проф.др.Методија Симоновски,
Декан на стоматолошкиот
факултет
ОРГАНИЗАЦИОНЕН ОДБОР
Претседател на конгресот
Илиев Зоран
Генерален секретар
Стевков Ѓорѓе
Членови
Илиев Александар
Арсов Владан
Попов Борче
Достинова Хани
Тасевска Елена

Научен совет

Претседател
проф.д-р.Ерол Шабанов
Членови
Асс.др.Кире Ивановски
Асс.др.Борис Величковски
Др. Славе Наумовски
Асс.др.Бојана Даскалова

**5th INTERNATIONAL DENTAL
STUDENT CONGRESS**

ORGANIZATION:

**MACEDONIAN DENTISTRY
STUDENT ASSOCIATION**

Under auspices of :
Prof.dr. Metodija Simonovski,
Dean of Dental Faculty
ORGANIZING COMITEE
President of the Congress
Iliev Zoran
Secretary general
Stevkov Gorge
Members
Iliev Aleksandar
Arsov Vladan
Popov Borce
Dostinova Hani
Tasevska Elena

Scientific board

President
Prof.d-r. Erol Sabanov
Members
Ass.dr.Kire Ivanovski
Ass.dr Boris Velickovski
Dr. Slave Naumovski
Ass.dr.Bojana Daskalova

Почитувани колеги,

Ни претставува посебна чест што ја имаме можноста да се обратиме до сите учесници и гости на овој 5-ти интернационален стоматолошки студентски научен конгрес. Собрани овде во овој прекрасен град Охрид, имаме можност да ги поделиме нашите научни искуства, да ги развиваме нашите знаења од стоматологијата и да поминеме незаборавни моменти дружејки се со пријатели и колеги од Македонија и целиот свет.

Со надеж дека ќе поминете убави и едукативни денови, Ви посакуваме срдечно добредојде во Македонија и на нашиот 5-ти интернационален стоматолошки студентски научен конгрес.

Со нашите најдобри желби и надеж за средба наредната година.

Илиев Зоран
СССМ-претседател

Стевков Ѓорѓе
Генерален секретар

Dear colleagues,

We are very glad to have the opportunity to address to all the participants and guests at this 5-th international dental students scientific congress. Getting together, in this wonderful town of Ohrid and it's lake, we have unigue chance to share our scientific experiences, to develop our dental knowledge and to spent some unforgettable moments among friends from Macedonia and all over the world.

Hopeing that you will spent some beautiful days here, We want to welcome you to Macedonia and to our 5-th International Dental Students Scientific Congress.

Our best wishes with hope to see you next year,

Iliev Zoran
MDSA-president

Stevkov Gorge
Secretary general

5th INTERNATIONAL DENTAL STUDENTS CONGRESS

ПЕТОК - 15ти МАЈ

13.30-17.30 Регистрација
19.30-21.30 Свечено отварање на конгресот со коктел и вечера
22.00 Wellcome party

САБОТА - 16ти МАЈ

7.00-9.00 Доручек
10.00-11.30 Сесија 1 (Увод во стоматологијата и мобилна протетика)
11.30-11.45 Кафе пауза
11.45-12.45 Сесија 2 (Фиксна Протетика, Ортодонција)
13.00-15.00 Ручек
15.00-17.00 Слободни активности
17.00-17.30 Предавање на Проф. Д-р. Е. Шаванов - *Активностите при реставрација со фикснопротетски надоместници*
17.30-17.45 Кафе пауза
17.45-18.15 Предавање на Асс.Д-р. К. Ивановски - *Синрес - индуцирана автозна реакција*
18.15-18.30 Пауза
18.30-19.00 Предавање на Асс. др.Б. Даскалова - *Ортодонциски реиненциони апарати*
19.00-21.00 Вечера
22.00- Party

НЕДЕЛА - 17ти МАЈ

7.00-9.00 Доручек
10.00-11.00 Сесија 3 (Болести на заби и ендодонтот, Детска превентивна стоматологија, Болести на уста и парадонтот
11.00-11.15 Кафе пауза
11.15-12.30 Сесија 4 (орална &

максилофацијална хирургија)
13.00-15.00 Ручек
15.00-17.00 Слободни активности
17.00-17.30 Предавање на Ас.Д-р.Б. Величковски - *Естетичко-ортодонциски и клинички тераписки аспекти на перикорнисит*
17.30-17.45 Пауза
17.45-18.15 Предавање на Др.С.Наумовски - *Конгенитални аномалии во ортофацијална регија, со посебен осврт на хелоднајоалајомизит*
22.00-00.00 Свечена вечера и затворање на конгресот со доделување сертификати и награди
00.00 Farewell party

ПОНЕДЕЛНИК - 18ти МАЈ

7.00-9.00 Доручек
10.00 Одјавување од хотел и заминување од Охрид

FRIDAY MAY 15th 1998

13.30-17.30 Arrval & Registration
19.30-21.30 Opening ceremony with
dinner
22.00- Wellcome party

SATURDAY MAY 16th 1998

7.00-9.00 Breakfast
10.00-11.15 Session 1 history of
dentistry and removable prosthodontis
11.15-11.30 Coffie break
11.30-12.15 Session 2 fixed
prosthodontic and orthodontics
13.00-15.00 Lunch
15.00-17.00 Free activities
17.00-17.30 Lecture by prof.dr.E.
Sabanov-*Current aspects in fixed
prosthetic reconstruction*
17.30-17.45 Coffee break
17.45-18.15 Lecture by Ass.dr.K.
Ivanovski-*Stress-induced aphtous
reaction*
18.15-18.30 Pause
18.30-19.00 Lecture by Ass.
dr.B.Daskalova- *Retention orthodontic
appliances*
19.00-21.00 Dinner
22.00- Party

SUNDAY MAY 17th 1998

7.00-9.00 Breakfast
10.00-11.00 Session 3 dental
pathology
children and preventive dentistry and
oral pathology and periodontology
11.00-11.15 Coffe break
11.15-12.30 Session 4 oral and
maxollofacial surgery
13.00-15.00 Lunch
15.00-17.00 Free activities

17.00-17.30 Lecture by Ass.dr.B.
Velickovski-*Ethiopathogenetic and
clinical therapeutic aspects of
pericoronitis*
17.30-17.45 Coffe break
17.45-18.15 Lecture by Ass.dr.S.
Naumovski-*Congenital orofacijal
deformities with special attention on
cehilognatopalatoshisis*
22.00-00.00 Gold dinner and
ceremony of giving certificates
00.00- Farewell party

MONDAY MAY 8th 1998

7.00-9.00 Breakfast
10.00- Departure from Ohrid

САБОТА

Сесија 1 10.00-11.30 16 мај

1. Увод во стоматологијата :

Карактеристики на
македонската етностоматологија
Charactristics of macedonian
ethnodentistry

Автор:

Митрева Елизабета и Петровска
Гордана

Ментор:

доц.Др.сци Бранислав Даштевски
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

2. Мобилна протетика:

-Промени во орофацијалната
регија кај герижатриски случаи
Alternations in the orofacial region in
geriatric cases

Автор:

Трајковска Ирина

Ментор:

Богдановски Сашко
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

-Значење на анатомските
репери кај биофункционалната
постава на заби кај тотална
безабост

The meaning of anatomic repers at
biofunctional setings on tooths on
denture

Автор:

Стојанов Методи

Ментор:

Асс.Др. Сашо Еленчевски
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

-Релации во долната третина на
лицето глеано од протетски
аспект

Relations in the third of the face from
a dental prothetics point of view

Автор:

Јакомович Бобан

Ментор:

Док.др.Дејановски Крсте
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

-Артикулатори наш пациент во
ординација

Articulators our patient in surgery

Автор:

Данимир Јевремович

Ментор:

Проф.др.Мирјана Крстиц
Стоматолошки факултет

Београд

СР.Југославија

-Функционална анатонија на
темпоромандибуларниот зглоб и
патишта за директна визуелност

Functional anatomz of
temporomandibular joint and ways of
direct visualization

Автор:

Данимир Јевремович

Ментор:

Проф.Др. Горан Вујасковиц
Стоматолошки факултет -
Београд СРЈугославија

Сесија 2 11.30-11.00 16 мај

3. Фиксна протетика:

Меѓузависност на формата на
гингивата усниците и лицевите
линии при реконструкција на

фронталната регија

Interdependance of the form of gingiva, lips and visage's lines in reconstruction of the frontal region

Автор:

Достинова Хани

Ментор:

Асс.др. Андреа Јовановски

Клиника за фиксна протетика

Скопје Македонија

-Препарација со стапалка предности и недостатоци

Shoulder tooth preparation advantages and disadvantages

Автор:

Никола Стојаноски

Ментор:

Асс.Др. Ирена Филјанска

Скопје Македонија

4. Ортодинција

-Ран третман на малоклузии

Earlu treatment of malloclusion

Автор:

Димеска Катерина

Ментор:

Асс.Др. Билјана Дипунова

Стоматолошки факултет Скопје

Македонија

-Процена на тескобата на денталните лакови по методите на лундстром и нанце

Assessment of the dental arch crowding accordint go lundstrom and nanse

Автор:

Билјана Џајковска

Ментор:

Асс.Др. Габриела Курчиева

Чучкова

Стоматолошки факултет Скопје

НЕДЕЛА 17 МАЈ

Сесија 3 10.00-11.00 17 мај

1. Болести на заби и ендодонто

-Одредување на ослободената жива од денталните амалгами пед и после цвакање

Measuring of releaced mercury from dental amalgams before and after chawing

Автор:

Велковска Зорица

Ментор:

Ковачевска Ивона

Стоматолошки факултет Скопје

Македонија

-Јатрогени грешки во ендодонцијата

Jatrogenic accidents in root canal therapy

Автор:

Марковска Мирјана

Ментор:

Каранфиловска Андја

Стоматолошки факултет Скопје

Македонија

2. Детска и превентивна стоматологија

-Преваленција и превеленција на циркуларен кариес

Prevalence and prevention from baby bottle caries

Автор:

Весна Чемерска

Ментор:
Асс.др. Оливера Саракинова
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија
3. Болести на уста и парадонтот

-Влијание на културата на живеење врз пародонталното здравје

The impact of the culture of living on the perodontal health

Автор:
Дафинческа Лилјана

Ментор:
Асс. Љ. Поповски
Асс. К. Дирјанска
Стоматолошки факултет- Скопје
Македонија

-Електрогалванизмот-индикатор за присуството на разнородни полнења во усната празнина
Electro galvanism-and indicator of presence of heterogeneous filings on the oral cavum

Автор:
Билјана Стојановска
Ментор:
Асс.Др. Снежана Пешевска
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

Сесија 4 17 мај 11.15-12.30

4. Орална хирургија
-Припрема на болни со кардиоваскуларни заболувања за оралнохируршки интервенции
Preparation of patients with cardiovascular diseases for oral surgery

Автор:

Дејан Поповски
Ментор:
Асс.Љ.Симјановска
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

-Хируршки третман на фрактурирани радикаси
Surgical treatment of fractured radices

Автор:
Тасевска Елена

Ментор:
Асс.Др. Димова Цена
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

5. Максилофацијална хирургија

-Клиничка верификација на туморите на плунковите жлезди
Clinical aprovanse of salivary glands tumors

Автор:
Гоцалевска Билјана
Ментор:
Асс.Др.Владимир Поповски
Стоматолошки факултет Скопје
Македонија

-Антибиотска терапија на инфламаторни состојби во максилофацијалната регија
Antiviotic treatment of inflammatory conditions in the maxillofacial region

Автор:
Владан Арсов
Ментор:
Асс.Др. Алберто Бенедети
Стоматолошки факултет- Скопје
Македонија

-Влијание на Палатопластиката

врз растот и развојот на
орофацијаниот комплекс
The impact on the growth and
development of the orofacial complex

Автор:

Александар Илиев

Ментор:

Асс.Др.С.Наумовски

Стоматолошки факултет- Скопје

Македонија

АБСТРАКТИ

ABSTRACTS

**Карактеристики на
македонската
етностоматологија**

Автор: Митрева Елизабета и
Петровска Гордана
Ментор: Доц. др Б. Даштевски
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Лекувањето на забоболките како и заболувањата во устата, македонскиот народ го остварувал преку најразличните растенија што растат во Македонија. Меѓу почесто употребуваните се: спреш (*helebarus adorus*), камилицата (*chamomila recutita* (л)), бел слез (*althaea officinalis* л.) тутун (*nicotiana tabacum* л.).

Против забоболка најчесто се користел спрешот, чиј корен се суши и мал дел се става во забот. Болката брзо поминува, но за 1 недела забот е оштетен.

Бел слез се користи така што неговиот корен се ситни и се суши. Потоа се подготвува чај со кој се испира устата, а може да се користи и неговиот лист. Имено се цвакале листовите или пак ги оставале во вода 2-3 ч., а потоа се мијат забите. Камилицата заедно со малку орев и ракија се остава да стои и потоа се плакне устата навечер пред легнување.

Копривата е многу корисно растение и се користат листот и коренот. Против крварење се користат врвовите од листовите се толчат и се цеди сокот од нив. Се користи секој ден.

За симнување на отокот се зема корења од коприва кои се вријат во заблажено млеко, се прават облоги и се ставаат на отокот.

Клучни зборови: македонска етностоматологија, камилица.

**Characteristics of macedonian
ethnodentistry**

Autor: E. Mitreva i G. Pertovska
Mentor: Doc. dr B. Dastevski
Faculty of dentistry-Skopje,
Macedonia

Macedonian people had realized treating of toothache and ache in the mouth with help of different plants which grow in Macedonia.

The most often used plants for this purpose are *Hellebarus adorus*, *Chamomila recutita* (L), *Althea officinalis* *Nicotiana tabacum* (L).

Macedonian people used *Helle-barus adorus*, against toothache whose root gets withered and one small part is put in the tooth. The ache passes by very soon but for only one week the tooth is destroyed.

The root of *althaea officinalis* is used against toothache.

The root dries and gets dry. After that the tea is made and it is used for washing the teeth. In some parts of Macedonia people chew the liversor just put in water 2-3 hours and then they wash the teeth.

Chamomilla recutita with walnut and brandy is used against toothache, and they wash the teeth with it every night before going to bed.

Urtica dioica is very useful plant and we use the top of the livers against bleeding, we pound them and filter the sap. Against swelling we take the roots which are boiled in sweeten milk, compressed and put in on the swelling.

Key words : macedonian ethnodentistry, *chamomilla*.

**Промени во орофацијалната регија кај
геријатриски случаи**

Автор: Трајковска Ирина
Ментор: Богдановски Сашко
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Промените кои настануваат во орофацијалната регија како резултат на процесот на стареење и губење на забите се предмет на испитување кои се вршеле и во минатото и денес со цел тие да се превенираат и успорат.

Целта на овој труд е да се елборираат промените кои настануваат како во коскените така и во меките структури кај пациентите. Вршење испитување кај геријатриски пациенти сместени во Геријатскиот центар - Скопје кај кои овие промени се пој-зразени. Тие промени се манифестираат на следните структури:

- на алвеоларните гребени атрофија и ресорпција;

- на виличните коски - поретко сенилна остеопороза инактивна атрофилија и разградба на коритикалисот;

- на оралната лигавица - во структурната градба на епителните слоеви ;

- на јазикот - во бројот и големината на јазичните папили, липоматоза и јазична атрофија ;

- во плунковите жлезди - во хистолошката градба на гл.Параотис и гл.Субмандиб-уларис, во ензимскиот состав на плунката , ксеростомија ;

- ТМЗ и мастикоторните му скули - артритис, воспалителни процеси, ослабнување во формата на ТМЗ артироза итн.

Клучни зборови: орофацијална регија, геријатриски пациенти.

**Alternations in the orofacial region in
geriatric cases**

Autor: Trajkovska Irina
Mentor: Bogdanovski Sasko
Faculty of dentistry-Skopje, Macedonia

The alternations in the bony and soft tissue structures in the orofacial region as a result of the past and today, with the only aim of their prevention and slowing down.

The aim of this investigation is to elaborate the changes that happen in the bony and soft tissue structures of patients. We have examined the geriatric patients, in which these changes happen to be more vivid.

During our investigation we have found the changes on the following structures:

- at the alveolar ridges - with resorption and atrophy,

- at the jaw bones - rarely senil osteoporosis, inactive atrophy and cortical decay,

- at the oral mucose - in the structure of the epithelial layers,

- at the tongue- the number and size of the tongue papillas, lypomatosis and atrophy,

- in the salivar glandes- the hystological structure of gl.parotis and gl.submandibularis, the enzyme contents of saliva, xerostomia,

- the temporomandibular joint and the masticator muscles- arthritis, inflammatory process, changes in temporomandibular joint, athrosis etc. .

Key words: orofacial region, geriatric patients.

**Процена на вредноста на
инцизалниот водач кај
интактни забни низи**

Автор: Александар Донеv
Ментор: доц. др Љ. Гугучевски
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Инцизалниот водач е еден од елементите кои ја детерминираат оклузијата. Под поимот инцизален водач го подразбираме влијанието на мандибуларните движења врз палатиналните површини на горните предни заби. Цел на трудот е да се измери и изрази востепени вредноста на инцизалниот водач кај интактните природни забни низи во еугнат виличен сооднос.

Испитувањето е спроведено кај 32 испитаника кои имаат правилен хоризонтален и вертикален сооднос на предните природни заби. Кај секој испитаник е мерен аголот кој се формира меѓу инцизалните рабови на горните и долните централни инцизивни во услови на центричен сооднос и хоризонталната рамнина.

Вака обезбедените резултати се табеларно и графички прикажани засебно кај испитаниците од машки и женски пол. Како заклучок од спроведените мерења може да констатираме дека инцизалниот водач е многу важен параметар кој има естетско, фонетско и мастикаторно значење.

Клучни зборови: инцизален водач, оклузија.

**Assessment of incisal guide in
natural dental arches**

Autor: Aleksandar Donev
Mentor: Ass. prof. Lj. Gugucevski
Faculty of dentistry-Skopje Macedonia

Incisal guide is a constitutional element which explain occlusion completely. Incisal guide is in relation with mandibular movements and it has influence over palatal sides of upper frontal teeth.

The aim of this investigation is the measurement of the incisal guide and to explain the angle of this guide during normal mandibular movements.

The investigation is done over a group of 32 dental students with regular overjet and overbite. In every volunteer we have measured the angle which is constructed between incisal edges of upper and lower central incisal teeth and horizontal plane in centric relation.

The achieved results are shown in tables and graphics separately in male and female subjects.

In conclusion we can say that incisal guide is very important parameter which have esthetic, phonetic and masticatory importance.

Key words: incisal guide, occlusion

Значење на анатомските репери кај

биофункционалната постава на заби на тотална безабост

Автор: Стојанов Методи
Ментор: Асс. др Сашо Еленчевски
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Одреден број морфолошки карактеристики беззаби алвеоларни гребени можат да се користат како репери при одредување на положбата на забите во тотална протеза.

За таа цел во нашиот материјал ја детерминиравме локацијата на предните заби во однос на папила инцизива и првиот трансверзален плат-нинален набор.

Папила инцизива како формација се наоѓа на предниот дел на платум durum веднаш зад централните инцизиви и го покрива отворот на назоплатиналниот канал.

Мерење на моделите кај испитаниците со природни заби и еугнат однос на вилиците покажа дека вестибуларната површина на централните инцизиви е оддалечена 10мм просечно од линијата што поминува низ средината на папила инцизива.

Тоа сто папила инцизива лесно се воочува на моделот кај тотална безабност може да се користи како репер за поставување на горните фронтални заби.

Линијата пак што води низ дисталната точка на папила

The meaning of anatomic reperers at biofunctional settings on toothless denture

Autor: Stojanov Metodi
Mentor: Ass. dr Saso Elencevski
Faculty of dentistry- Skopje,
Macedonia

Certain number of morfologic characteristics on toothless alveolar processes may be used as reperers when we order the position on toothless denture.

In that purpose in our material we determinate the location on dental arch teeth in stad of papilla incisiva and the first transversal palatal wrinkle.

Papilla incisiva as formation is located in front of palatum durum right above the central incisiv and it covers the opening of the nazopalatal canal.

Measuring on models on examiners with natural teeth and eugnat relationships on jaws shows that the vestibular surface on central incisiv is distant 10mm average from the line that goes thru the middle of papilla incisiva.

The fact that papilla incisiva is espied on the model at total toothless may be used as reper to set this teeth on the denture.

Line that goes thru the distant point of papilla incisiva and the first transversal wrinkle is same with the top of upper canals and that is another referent point to set this teeth on the denture .

This two reper points as like the condition of the eminentia piriformis on the lower jaw is the basic reperers at

инцизива и првата трансфезална плика и се совпага со врвот на горните канини што е уште една референтна точка за поставување на овие заби во тотална протеза.

Овие две реперни точки како и состојбата на еминентиа пириформис на долната вилица се основни репери при поставување на забите кај тотална протеза според биофункционалната метода.

Клучни зборови: папила инцизива, тотална безабост.

setting the teeth on denture by the biofunctional metod.

Key words: papila incisiva, total

**Релации во долната третина
на лицето од протетски
аспект**

Автор: Јакимовиќ Бобан
Ментор: Доц. др Дејановски Крсте
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Антропометриските методи често се препорачуваат за протехничката реконструкција на мегувиличните релации. Нивна основа се средни вредности од масовни испитувања кај одредени популации. Затоа се определивме да ја согледаме употребната вредност кај некои од тие методи кај нашата популација. Беа анализирани еднаквоста на средната и долната третина на главата, методот на Вилис, на Бојанов и златната пропорција во долната третина на лицето. Испитувањето беше спроведено кај 60 студенти на стоматолошкиот факултет (30 мажи и 30 жени) со еугната окулзија, без видливи вродени или стечени деформации на лицето.

Резултатите покажуваат статистички значајна разлика за сите испитувани параметри помеѓу машкиот и женскиот пол. Кај повеќе испитаници долната и средната третина се апоксимативно блиски, но нивниот однос покажува значајни разлики помеѓу машкиот и женскиот пол. Методот на Вилис се покажа како најприфатлив. За односите во

**Relation in the bottom third of
the face from a dental
prothetics point of view**

Autor: Jakimovic Boban
Mentor: doc. dr Dejanovski Krste
Fakulty of dentistry-Skopje,
Macedonia

Anthrometrical methods are often recommended in the prosthetics reconstruction of jaws relations.

They are based on the mean values acquired through a large study within a defined population.

Therefore we wanted to test the applicable values of some of those methods within our population.

The middle and the bottom third of the head were analysed for their equality as well as Willis's and the Boyanov's methods and the golden proportion of the bottom third of the face. The study was conducted among sixty students of stomatology (30 male and 30 female) by eugenics occlusion, without a visible congenital defect or an obtained malformation.

The results show statistically significant differences between male and female gender for all the studied parameters. In the most of the examined cases the middle and the bottom third were approximately very close, but their relation shows significant differences between male and female gender.

The Willis's methods proved unacceptable. When the bottom third of face is concerned it was confirmed

долната третина на лицето беше потврдено дека, горната усна зафака приближно една третина, долната усна една четвртина, а брадата многу повеќе од една третина. Златната пропорција и методот на Бојанов не беа подржани од статистичката анализа. Анализирајќи ги вкупните сознанија од нашето испитување и литературните и литературните податоци можеме да се согласиме дека биометриските методи можеме да ги употребуваме како помошни методи при реконструкцијата на меѓувличните односи.
Клучни зборови: антропометриски метод, долна третина на лице.

that the upper lip takes approximately one third, the lower lip takes about one fourth and the chin for more than one third.

The golden proportion and Boyanov's methods were not supported by the statistical analysis. Analyzing the total findings of our study and the data in dentistry literature we can conclude that biometrical methods can be used as supportive methods in reconstructions of jaws relations.

Key words: anthropometrical method, bottom third of the face.

Артикулатори- наш пациент во ординација

Автор: Данимир Јевремовиќ
Ментор: проф. др Мирјана Крстиќ
Стоматолошки факултет-
Београд СР Југославија

Имитирање на функцијата на стоматогнатниот систем е неопходен предуслов за постигнување на добри резултати во стоматолошката протетика. Користејќи го како модел на јновиот артикулатор СТРАТОС 200 (фирма ИВОКЛАР, Лихтештајн), преставени се современи погледи во областа на артикуларна техника. Надминувањата на конструктивните решенија на зглобните елементи од средни вредности бараат прецизна обработка на податоци добиени со индивидуални мерења, а во таа цел техниката нуди системи засновани на ортоелектронски регистраторски помрдувања со широки можности за ефективна работа.

Усовршувањето на производните материјали ги реши проблемите врзани за стабилноста на внесените параметри, а денеска изведувањето на функционалните движења без опасност може да се спореди со природниот ток. Футуристичките визии на потполна индивидуализација кои се претставени веќе можат да се најдат, а широка употреба на прашањата е од престижно-економска природа. Во ред е тогаш да се дадат нови аспекти на употреба на артикулаторите со цел да се постигне оптимален естетски и функционален ефект.

Клучни зборови: артикулар стратос 200

Artikulators-our patient in surgery

Autor: Danimir Jevremovic
Mentor: prog.dr Mirjana Krstic
Prosthetic Dental Clinic-Beograd
SR Yugoslavia

Imitation of dental system functions is necessary prerequisite for good results in dental prosthetic. Using latest articulator Stratos 200 (Ivoclar, liechtenstein) as a model modern views on articulator techniques area is shown.

Exceeding constructions of joint elements of intermediate values require studying results from individual measuring, and regarding that this technique offers system based on optoelectronic movement registers with wide possibilities for efficient work..

Perfection of materials has solved problems regarding stability of registrants, and imitating of functional movements today, could be compared with natural movements without errors.

Show futuristic visions of full individualization could be found, and wide use is prestige/ economical matter.

Article shows new aspects of using articulators, regarding optimal aesthetic and functional effects.

Key words: articulator stratos 200

**Функционална анатомија на
темпоромандибуларниот
зглоб и патишта на директна
визуелизација**

Автор: Дамир Јевремовиќ
Ментор: проф. др Горан Вујашковиќ
Стоматолошки факултет-Белград
СР Југославија

Виличниот зглоб на човекот спаѓа во елиптични зглобови и преставува единствен подвижен спој на главата, а неговите структурни елементи, нивната анатомија и функција, една е од најинтересните области за испитување во стоматологијата.

Анализите на преператот на
Анатомскиот институт опфаќаат:

-влична јама, облик и карактеристика на нејзините површини, а најповеќе се однесува на теоријата на ендезмална осификација;
-артикуларен диск, негова градба, хијални епизоди, васкуларизација и форма;
-зглобна хрскавица, синовијални келии и посебно нивна поврзаност со системот на лубрикација.

Уште од Цостнеровото време запазени се проблеми врзани за зглобната дисфункција, но причините за болките повеќе беа тајанствени отколку научно објасната и докажани. За да се разберат

**Functional anatomy of
temporomandibular joint and
ways of direkt visualization**

Autor: Damir Jevremovic
Mentor: Prof. dr Goran Vujaskovic
Dental faculty-Beograd
SR Yugoslavia

Human jaw joint is a member of elliptical joints group, it represents the only movable junction in the head, and it is structural elements anatomy and function are one of the most interesting areas in dentistry. The Anatomical Institute analysis of samples involve:

-the jaw fosse, shape and surface characteriction and especially regarding ednostial ossification theory;
-the articular disc, it's structure, hyaline parts, vaskularization and form;
-the joint hyaline, synovial cells and especially their connection with lubrication systems.

Since Costners times, jaw disfunction problems are present, but pain causes were more unknown than scietificially explained. To understand today's views in this field, it's necessary to be very aware of joint anatomy and physiology and include new and precise diagnostic techniques.

Regarding that, the mechanical wave range in dantal surgery are shown, pros and cons of Ro and CT tehniques as well as actual ways which are using physic detection principls interaction

современите погледи на оваа поле, неопходно е темелно да се запознае анатомијата и физиологијата на зглобовите и да се уведат нови дијагностички техники со кои ќе се постави исправна дијагноза.

Со тоа се покажани домените на механичките бранови во стоматохирургијата, предностите и маните на Ро и ЦТтехниката и актуелни решенија кои користат физички принципи на детекција на интерактивноста на електромагнетното зрачење со жива материја.

Клучни

зборови: темпоромандибуларен зглоб.

of electromagnetic radiation with live substance.

Key words: temporomandibular joint.

**Меѓузависност на формата
на гингивата, усниците и
лицевите линии при
реконструкција на
фронтелната регија**

Автор: Достинова Хани ✓
Ментор: Асс. др Андреа Јовановски
Клиника на фиксна протетика-Скопје,
Македонија

Намера на авторот е да го посочи влијанието на формата на гингивата, формата на усниците и физиономијата на лицето при моделирањето на протетските конструкции во горната фронтална регија.

За таа цел се анализираат пет случаи каде е потребна реконструкција во горната регија со фиксно-протетски помагала. Анализата опфаќа компјутерска симулација на формата и големината на коронките. За секој пациент се направени неколку визуелни решенија на формата на усниците и видливоста на гингивата. Исто така, за петте случаи представено е и по едно решение со стандардна форма на идните коронки идентична за сите пациенти.

Споредбената анализа се совпаѓа со податоците од литературата и резултатите од голем број статистички анализи што укажува на извесна меѓуповрзаност на карактеристиките на лицето, усниците и гингивата и нивното влијание при воспоставување естетски задоволителни решенија во фронтот.

Клучни зборови: гингива, усници, лицеви линии, горна фронтална регија.

**Interdependance of the form
gingiva, lips and visage`s lines
in reconstruction of the frontal
region**

Autor: Dostinova Hani
Mentor: Ass. dr Andrea Jovanovski
Klinic for the fixed prosthetics-Skopje,
Macedonia

The intent of the author is to indicate the influence of the form of gingiva, from of the lips and physiognomy of the face while modeling the prosthetic constructions in the upper-frontal region.

For that purpose 5 cases are analysed where the reconstruction is needed in the upper-frontal region with fixed dentures. The anasysis conteins computer simulaton on the form and size of the crowns. Some visual solutions are done for each patient dependng on the form of the lines of lips and the visibility of gingiva. Aso, each of the 5 cases, one solution given with standard form of the future crowns identical for all patients. The comparative analysis is compatable with the data form the literature and results of the big amount of numbers of statistical data which indicates of the possible interdependence onthe characteristics of the face, lips and gingiva and also their inglection while conducting esthetical satisfying constructions in the frontal region.

key words: gingiva, lips, visage lines, upper frontal region.

**Препарација со стапалка
предности и недостатоци**

Автор: Стојаноски Никола
Ментор: Асс. др Ирена Филјанска
Стоматолошки Факултет-Скопје
Македонија

Препарацијата на забите за фиксно-протетички конструкции, а со тоа и формата на забното трупче и неговата демаркациона линија се воспоставени уште поодамна и се веќе доволно проучени и анализирани.

Но, развојот на науката и технологијата води кон појава на нови, современи материјални и методи во стоматолошката пракса. Стаклокерамичките, засилените композитни и церомерните маси за изработка на безметални конструкции имаат многу добри карактеристики и нудат одлични решенија. Наспроти тоа, бараат сторго дефинирани индикации, соодветен инструментариум за препарација, како и посебна техничка апаратура. Покрај тоа дебелината на сидот на овие изработки мора да е сочувана и во гивалниот дел, па безусловна е препарација со стапалка со одредени димензии, заобленост и закосеност. Локацијата е во ниво на маргиналната гингива, а нејзината форма ја овозможува потребната цврстина, отпорност, стабилност, атхерентност, парадонтална профилaksa и естетика на овие коронки.

На овој начин наметнува потребата од поголема актуелизација на овој вид препарација, земајќи ги предвид сите нејзини добри и (евентуално) лоши страни.

Клучни зборови: препарација со стапалка, демаркациона линија.

**Shoulder tooth preparation
advantages and disadvantages**

Autor: Stojanoski Nikola
Mentor: Ass. dr Irena Filjanska
Faculty of dentistry-Skopje, Macedonia

Tooth preparation for fixed prosthodontic constructions, thereby the preparation shape and margin, had been established long ago and so had been studied and analyzed enough.

Science and technology development lead us to new, contemporary materials and methods in dentistry practice. Glass-ceramic, fibre-reinforced composites and ceromers for metal-free constructions possess very good characteristics and offer excellent solutions. Despite that, they require strictly defined indications, appropriate preparation instruments, as well as special technical equipment. Besides all this, a very important feature is the thickness of the margin, which leads to a shoulder preparation with specific dimensions, roundness and bevel. Its localization is at the level of the marginal gingiva, and its shape enables the necessary firmness, resistance, stability, adherence, parodontium preservation and the aesthetics of these crowns.

Therefore it is necessary to actualize this kind of preparation once more, discussing its advantages and (eventually) its disadvantages.

Key words: shoulder tooth preparation, margin line.

**Препарација со стапалка
предности и недостатоци**

Автор: Стојаноски Никола —
Ментор: Асс. др Ирена Филјанска
Стоматолошки Факултет-Скопје
Македонија

Препарацијата на забите за фиксно-протетички конструкции, а со тоа и формата на забното трупче и неговата демаркациона линија се воспоставени уште поодамна и се веќе доволно проучени и анализирани.

Но, развојот на науката и технологијата води кон појава на нови, современи материјални и методи во стоматолошката пракса. Стаклокерамичките, засилените композитни и церомерните маси за изработка на безметални конструкции имаат многу добри карактеристики и нудат одлични решенија. Наспроти тоа, бараат сторго дефинирани индикации, соодветен инструментариум за препарација, како и посебна техничка апаратура. Покрај тоа дебелината на сидот на овие изработки мора да е сочувана и во гивалниот дел, па безусловна е препарација со стапалка со одредени димензии, заобленост и закосеност. Локацијата е во ниво на маргиналната гингива, а нејзината форма ја овозможува потребната цврстина, отпорност, стабилност, атхерентност, парадонтална профилакса и естетика на овие коронки.

На овој начин наметнува потребата од поголема актуелизација на овој вид препарација, земајќи ги прадвид сите нејзини добри и (евентуално) лоши страни.

Клучни зборови: препарација со стапалка, демаркациона линија.

**Shoulder tooth preparation
advantages and disadvantages**

Autor: Stojanoski Nikola
Mentor: Ass. dr Irena Filjanska
Faculty of dentistry-Skopje, Macedonia

Tooth preparation for fixed prosthodontic constructions, thereby the preparation shape and margin, had been established long ago and so had been studied and analyzed enough.

Science and technology development lead us to new, contemporary materials and methods in dentistry practice. Glass-ceramic, fibre-reinforced composites and ceromers for metal-free constructions possess very good characteristics and offer excellent solutions. Despite that, they require strictly defined indications, appropriate preparation instruments, as well as special technical equipment. Besides all this, a very important feature is the thickness of the margin, which leads to a shoulder preparation with specific demensions, roundness and bevel. Its localization is at the level of the marginal gingiva, and its shape enables the necessary firmness, resistance, stability, adherence, parodontium preservation and the aesthetics of these crowns.

Therefore it is necessary to actualize this kind of preparation once more, discussing its advantages and (eventually) its disadvantages.

Key words: shoulder tooth preparation, margin line.

Ран третман на малоклузии

Автор: Димеска Катерина
Ментор: Асс. др Билјана Џипунова
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

На ерупцијата на забите влијаат серија на биолошки фактори. Иако некои од нив се надвор од нашето поле на делување, сепак мора да ги познаваме за да се превентира влошувањето на малоклузиите.

Трудот го истакнува значењето на превентивната ортодонција и раниот ортодонтски третман за нормален развој на забите и вилиците.

Авторите ги опишуваат главните принципи на раниот ортодонтски третман, како и начинот на кој истите клинички се применуваат.

Раниот ортодонтски третман е терапија на првите симптоми на малоклузиите, додека тие сеуште не се фиксирани.

Согласно со дефинирањето прикажани се примери за секоја малоклузија.

Клучни зборови: малоклузија, биолошки фактори.

Early treatment of malocclusion

Autor: Dimeska Katerina
Mentor: Ass. dr Biljana Djipunova
Faculty of dentistry-Skopje, Macedonia

Series of biologic factors influence the eruption of the teeth, although some of them being but of our field of interference, we should know them, so we could resolve the worsening of malocclusions.

The report points out the importance of prophylactic orthodontic and early orthodontic treatment for normal development of jaws and teeth.

The authors describe the main principles of early orthodontic therapy as well as the way in which these principles are being carried out in practice.

Early orthodontic treatment is therapy of first symptoms of malocclusions, when they are not still fixed. In connection with the definition some examples are given for each malocclusion.

Key words: malocclusion, biologic factor.

**Процена на тескобата на денталните
лакови по методите на Lundstrom и
Nance**

Автор: Билјана Џајковска
Ментор: Асс. др. Габриела Курчиева-
Чучкова
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Целта на овој труд е да се изврши компаративна анализа на методите по Nance и Lundstrom во однос на методот по Bolton при проценка на тескобата на дентални лакови во перманентна дентиција.

Како материјал во испитувањето се земени 40 студиски модели од пациенти со перманентна дентиција (20 момчиња и 20 девојчиња): од кои 20 модели со умерено изразена тескоба и 20 модели со јако изразена тескоба на дентални лакови. Извршена е гнатометрска анализа по методите на Nance, Lundstrom и Bolton.

Добиените резултати не покажуваат значителна разлика кај добиените вредности од методот на Lundstrom споредени со методот на Болтон, како кај групата во целост, така и кај двете подгрупи со умерено изразена тескоба и јако изразена тескоба. Од друга страна, методот на Nance покажа поголеми разлики во вредностите, од оние вредности добиени по методот на Bolton.

Терапевтскиот пристап при текстобата и одлуката за екстракција на заби, зависи од степенот на збиеност во денталните лакови. Оттука и важноста од изборот на методот за проценка на тескобата кај денталните лакови.

Клучни зборови: тескоба,
гнатометриска анализа.

**Assessment of the dental arch crowding
according to Lundstrom and Nance**

Autor: Biljana Djajkovska
Mentor: Ass. dr. Gabriela Curcieva-Cuckova
Fakulty of dentistry-Skopje
Macedonia

The aim of this study was to compare the results of analysis of dental arch crowding including three methods of assessment: Nance, Lundstrom and Bolton. 40 Study models from patients with permanent dentition (20 boys and 20 girls) were classified into 2 groups: the first group included 20 models with slight crowding, and the second group included 20 models with severe crowding. A gnathometric analysis was performed by using 3 methods: according to Nance, Lundstrom and Bolton. The results from the three methods of measuring dental crowding were compared.

The results of analysis according to Bolton's method of analysis. Meanwhile, the difference of results was found when Bolton analysis and the method according to Nance were compared.

The selection of an appropriate course of treatment and the decision whether to extract or not are very much dependent on the assessment of the degree of crowding.

Therefore, these findings may have clinical relevance in the treatment of malocclusion.

Key words: crowding, gnathometric analysis.

**Одредување на ослободената жива
денталните амалгами пред и после
цвакање**

Автор: Велковска Зорица
Ментор: Асс. др. Ковачевска Ивона
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Во текот на кондензацијата и амалгамизацијата на денталниот амалгам, кој претставува легура на живата со металите сребро, бакар, калај и цинк се ослободуваат живини пареи, кои преку плунката и интраоралниот воздух се внесуваат во човечкиот организам. Литературните сознанија укажуваат на евапорација на живата и од постарите амалгами полнења во текот на мастикацијата.

Оваа студија ја направивме со цел да испитаме дали живата се ослободува од старите амалгамски реставрации после стимулирано цвакање.

За реализација на поставената цел во истражувањето беа вклучени 30 испитаници со најмалку 4 амалгамски површини во оралната празнина. Од нив се земаше плунка пред 10 минутното цвакање на мастика без шеќер со затворена уста, веднаш после стимулираната мастикација и 20 минути после тоа.

Резултатите покажаа ослободување на живата од денталните амалгами во плунка та при стимулираното цвакање, но после одреден временски период, евапорацијата опаѓа на немерливи вредности.

Иако концентрацијата на живата во саливата е во директна врска со бројот на амалгамските површини во оралната празнина, експозицијата на организмот од овие испарувања е слаба и далеку од пропишаниот лимит.

Клучни зборови: жива, дентален амалгам, цвакање.

✓ **Measuring of released mercury from
dental amalgams before and after chewing**

Autor: Velkovska Zorica
Mentor: Ass. dr. Kovacevska Ivona
Faculty of dentistry-Skopje
Macedonia

During the condensation and amalgamation of dental amalgam, which is legure of mercury and metals such as Ag, Cu, Sn, and Zn, mercury are released, and inputed into human organisam by saliva or intraoral air. The literature points to the evaporation of mercury even from the elder amalgam fuels while mastication.

This study was made in order to explore weather the mercury is released from old amalgam restavrations after stimulated chewing.

4 amalgam For realisation of the cause of this exploration were included 30 volonteers with at least surfaces. The saliva was taken from them before, right after and 20 minutes after a chewing sugar free shawing gum with close mouth in a period of 10 min. .

The results showed releasing of Hg from dental amalgams in the saliva due to a stimulated chewing but after some period of time, the evaporation falls to unmesurable values.

Althought the concentration of Hg in the saliva is in direct link to the number of amalgam surfaces in the oral cavity, the exposition of the organisam to this concentrations is low and far under the subscribed limit.

Key words: mercury, dental amalgam, chewing.

Јатрогени грешки во ендодонцијата

Автор:Марковска Мирјана
Ментор:Асс.др.А.Каранфиловска
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Бројните јатрогени грешки можат да настанат најчесто како последица на неадекватна и некоректна употреба на инструменти и медикаменти. Овие состојби може да бидат во тек на скоро сите стоматолошки интервенции, но најчесто тоа е во текот на ендодонтската терапија.

Во текот на ендодонтскиот третман почнувајќи од укажувањето на првата помош па се до завршното канално полнење може да настанат бројни несакани појави.Во овој труд си поставивме за цел да направиме анализа на јатрогените грешки во ендодонтскиот третман и можности за нивна терапија. За таа цел направевме беа клинички и рендгенолошки испитувања.

Следејќи ги случаите може да се заклучи дека најзастапени од јатрогените грешки во текот на ендодонтскиот третман беа: недоволно наполнет канал, висока оптурација, поретко кршење на ендодонтски инструменти, оштетување на меки ткива, фос рут, дисколорација и др.

Овие состојби може да се многу опасни, може да го пролонгираат лекувањето, а многу често се доведува во прашање и успехот на ендодонтскиот третман.

Клучни зборови: јатрогени грешки, ендодонција.

Jatrogenik accidents in root canal therapy

Autor:Markovska Mirjana
Mentor:Ass.dr.Karanfilovska Andja
Faculty of dentistry-Skopje,
Macedonia

The numerous iatrogenic errors can occur most often as a result of the inadequate and incorrect use of instruments and medicaments. These conditions may appear in the course of almost all dental interventions but usually that happens during the endodontic therapy.

In the course of the endodontic treatment starting from the first aid until the final root canal filling a number of undesirable situations may occur.

The primary aim of this work is the analysis of the iatrogenic accidents in the root canal therapy and the possibility of treating the problems. A great deal of clinical and x-rayed examinations were being made for this purpose.

Following the cases we may conclude that the iatrogenic errors in the endodontic therapy appear most often due to the lack of the filling in the root canal, high obturation, rare broken endodontic instruments, damage of soft tissues, root, root, discolorations etc.

These states might be very dangerous, may prolonge the treatment, and very often the success of the endodontic treatment is brought up as a question.

Key words:jatrogenic accidents, root canal therapy.

Преваленција и превенција на циркуларен кариес

Автор: Весна Чемерска
Ментор: Асс. др Оливера Саракинова
Саракинова
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Циркуларниот кариес (Baby bottle caries seu melanodontia) претставува посебен облик на кариес кој што циркуларно се шири, темно ги пигментира забите и брзо доведува до патолошка фрактура на истите. Се јавува кај деца од 2-5 годишна возраст. За неговото настанување има повеќе објаснувања, но воглавно се сведува на зголемена предиспозиција кон кариес, пратена со ризик фактори (зголемен внес на шеќери, инсуфициентна орална хигиена, користење на шише и цуцла итн.).

Поради фактот што многу брзо доведува до губење на млечните заби, посебно на максиларните инцизиви, а со тоа прави низа пореметувања, циркуларниот кариес за нас претставуваше посебен предизвик.

Целта на нашиот труд е утврдување на преваленцијата на кариес циркуларие и терапевтски можности за негово спречување. За остварување на зацртаната цел, извршен е интраорален преглед на 102 пациент од клиниката за детска и прев. стоматологија на возраст од 2-5 године, со огледалце и сонда на

Prevalence and prevention from bottle caries

Autor: Vesna Cemerska
Mentor: Ass.dr Olivera Sarakinova
Faculty of dentistry-Skopje,
Macedonia

Baby bottle caries a special kind of caries that spreads circularly, darkly colours the teeth makes quick pathological fracture to them

It can be found in 2-5 years old children. There are many explanations but it is taken into consideration mainly the increased predisposition to caries, followed by risk factors (increased ingestion of carbohydrates, insufficient oral hygiene, feeding from a bottle, using a nipple, etc.)

Because of the fact that the baby bottle caries causes quick loss of primary teeth, specially of maxillary incisors which makes a lot of troubles, baby bottle caries has become a special challenge for us.

The aim of our study is to determine the prevalence of caries circularia and therapeutic possibilities for its prevention. For achievement of the above named aim an intraoral check up with a mirror and a probe on a daily light has been made on 102 children from 2-5 years old. Baby bottle caries has been found in 33 children, which is 32% of all examined patients.

These 32% are consisted of 32% female and 67% male patients. Taking into consideration the oral hygiene, 53% of the children with baby bottle caries maintain a good oral hygiene, 18% don't maintain it at all, and 30%

дневна светлина. Циркуларниот кариес беше присутен кај 33 деца што претставува 32 % од вкупно прегледаните испитаници.

Од тие 32%, 33% се од женски пол, а 67% од машки пол. Во однос на оралната хигиена 53% од децата со циркуларен кариес одржуваат добра орална хигиена, 18% воопшто не одржуваат, а 30% почнале да одржуваат орална хигиена од неодамна по советување од соматолог.

На 15% од децата со циркуларен кариес мајките им употребувале флуорови соли за време на бременоста и доење, а 25% од оние деца кои се без циркуларен кариес. Во однос на употребата на флуор препарати од страна на децата, 33% од оние со циркуларен кариес примаат флуор таблети воглавно по препорака на стоматолог, откако е дијагностициран циркуларен кариес, 60% употребуваат пасти со флуор, а 7% не употребуваат ништо.

Превенцијата на циркуларен кариес бе се остварила со превземање на следниве мерки:

1. Подигнување на нивото на стоматолошка култура

2. Совети за правилен хигиено - диетски режим

2. Користење на солите на флуор во профилатички цели од страна на мајката за време на бременост и доење, и од страна на детето.

Клучни зборови: Циркуларен

кариес, превенција
had started to maintain the oral hygiene after recent advice of stomatologist.

The mothers of the 15% of the children with a baby bottle caries used fluor substances during their pregnancy and breast feeding and the mothers of 25% of those children who have no baby bottle caries. With a reference to fluor substances used by the children, 33% of those with baby bottle caries take fluor pills mainly after the dentist made a diagnosis of baby bottle caries and recommendation, 60% use dentifrice with fluor, but 7% of them don't use anything.

The prevention of baby bottle caries will be achieved by taking the following measures:

1. Raising the level of stomatological culture

2. Advices for regular hygiene and dietetic way of living

3. The usage of fluor substances in profilactic purpose made on one side by mother during the period of her pregnancy and breast feeding, and on the other side made by the child.

Key words: baby bottle caries, prevalence.

70% пушачи, 70% конзументи на алкохол, 90% испитаници кои нередовно одржуваат орална хигиена. Врз основа на тоа можеме да заклучиме дека културата на живеење, односно нездравиот начин на живот, негативно влијае врз пародонталното здравје. Клучни зборови: пародонтално здравје, култура на живеење.

On the count of the acquired results we were able to conclude that the lifestyle, that is, the unhealthy way of life had a negative impact on the periodontal health.

Key words: periodontal health, culture of living.

**Електрогалванизмот-
индикатор за присуството на
разнородни полнења во
усната празнина**

Автор:Билјана Стојановска

Ментор:Асс.др Снежана

Пешевска

Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Имајќи го предвид полиаспектно реперкуирање на електрогалванизмот врз виолошкиот супстрат, како и акцентирајќи ја потребата од негово првенирање, гиоформивме и целите на ова истражување:

1. Да се евидентира постоењето на разликите на потенцијали при присуството на комбинации од два и три разнородни метали и дентални легури во устата и тоа: Амалгам /А/, злато /З/, паладор /П/.

2. Да се испита партиципрањето саливарниот пХ и денталниот плак во остварувањето на феномен на електрогалванизмот.

Регистрирањето на разликите во потенцијалите беше мерено со апаратот скорпион-См, а во статистичката обработка беше употребен Студентовиот Т-тест. Статистичка значајност на потенцијалите добивме во сите групи на комбинации на посочените метали /АА, ПП, ЗЗ, АП, АЗ, ПЗ/, при невното дво и тро-компонентно присуство. Овие резултати ги толкуваме со самиот

**Elektro galvanisam- indicator
of presence of heterogeneous
filings in the oral cavum**

Autor: Biljana Stojanovska

Mentor: Ass.dr Snezana Pesevska

Faculty of dentistry-Skopje, Macedonia

Measuring of the real value of electric potential differences in persisting presence of metal restorations in the oral media is multifactorial related and depends on individual saliva characteristics quantitative and qualitative values of pure metals and multicomponent alloys that have been used. The aim of this study was:

1. To evedent the presence of defferences of potentials in combination, pf twp amd three heterogeneous metals and dental alloys in the mounth: amalgam(A),gold (Z) and palador (P),

2. To examine the participation of saliva's Ph and dentalplaque in evaluation of the electro galvanism fenomens.

Differences in potencilas were masured with Scorpion - SM, and in statistical analysis was used Student's T-test. we got statistically significance of potentials in all the groups of combinaations of metals (AA,PP, ZZ, AP, AZ, PZ) in their two and three component presence. These results in our opinion due to fact of presence of two or tree different metals and alloys in oral cavum, and the diferences of electric potentials in the combinations of one type of metal, unadquate technical process, and the time of the

факт за презистрирање на две т.е триразнородни метали и метални легури во оралната празнина.

Добиените резултати од мерењето на pH и денталниот плак покажа статистичка сигнификантност, што е во склад со фактот дека саливата со својата pH вредност извонредно влијае на вредностите на разликите на потенцијалите при изразито ниско pH и извонредно високиот квантум на дентален плак кој и го условува падот на pH вредноста. Заклучуваме дека разликите на потенцијалите при изразито ниско pH и аналогно високиот квантум на денталем плак кој и го условува падот на pH вредноста. Заклучуваме дека разликите на потенцијалите се значаен индикатор на електрогалванизмот во оралниот медиум, па оттука, превенирањето на неговото постоење при сите реконструктивни зафати во стоматологијата кои треба да бидат темелно планирани, е важна терапевтска задача. Клучни зборови: електрогалванизам, pH и дентален плак.

results of measuring the Ph and dental persisting in the muoth. plaque were statistically significant, which is in association with the fact that saliva, with it'sPh, influences the values of the differences between potentials (very low Ph), and analogous to this, the high quantum of dental plaque who for itself influences is falling down of the Ph value.

Conclusion is that the differences of potentials are good indicator of electrogalvanism in the oral media, and so the prevention of it's existance in all reconstructive measures in dentistry is highly recomended and presents an important therapeutic task.

Key words: electrogalvanism, ph and dental plague.

**Припрема на болни со
кардиоваскуларни заболувања за
оралнохируршки интервенции**

Автор: Д. Поповски
Ментор: Асс. др Љ. Симјановска
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Бидејќи во нашата секодневна пракса се среќаваме со кардиоваскуларните заболувања, нашата цел е да кај ови пациенти пристапиме со поголемо внимание кон: 1. Основното заболување и 2. Нашата подготовка за оралнохируршка интервенција.

Од овие заболувања најчесто се среќаваме со : инфаркт, ангина пекторис, искуфуцменција на срце, тахикардии, бајпас, пејсмејкер и др. Поради сложеноста на основното заболување потребно е да пациентите не ја прекинуваат основната терапија пред да се изврши оралнохируршката интервенција. Ако има потреба од било каков прекин во терапијата како во случај на постинфарктна состојба кога пациентот прима пелентан се консултираме со кардиолог, кој треба да одреди кога и како ќе се прекине истиот. Исто така и а/б терапија е многу битен елемент во припремата на кардиоваскуларен болен, најмалку два дена пред и два дена после изведување на интервенцијата од наша страна како на пр: фебрис реуматика, миокардити, бај пас, ендокардити и др. Во однос на анестетичката средства кое ќе применуваме кај овие пациенти е без вазоконтрактна компонента.

Кај пациенти со кардиоваскуларни заболувања за да се изведе една екстракција на заб или били која друга оралнохируршка интервенција потребна е тимска работа кардиолог.стоматолог и а/б заштита пред и после интервенцијата.

Клучни зборови: оралнохируршка интервенција, антибиотска терапија.

**Preparation of patients with
cardiovascular diseases for oral surgery**

Autor: D. Popovski
Mentor: Ass.dr Lj. Simjanovska
Fakulty of dentistry-Skopje, Macedonia

Talking into consideration the widespread occurrence of cardiovascular diseases nowadays, our purpose is to allot attention to the following aspects of treating such patients: 1. the primary disease and 2. preparation of the patient for oral surgery.

Most common cardiovascular diseases are: infarction, angina pectoris, coronary insufficiency, tachycardias, by-pass, pace-makers etc. .

Due to the complex nature of the primary disease, it is necessary that the patient should not discontinue the primary therapy prior to the oral surgery. Of any discontinuation of therapy is recommended such as in case of post infarction condition when the patient is prescribed pelenatan we should consult a cardiologist who is to decide when and how the therapy shall be discontinued, in addition a/b therapy is another important aspect of preparing a patient with a cardiovascular disease at least two days before and after the oral intervention: febris reumatika, myocarditis by-pass, endocarditis etc. .

With regard to the anesthetic to be used, with such patients it is without a vasocontractiva component.

In order to perform tooth extraction or any sort of oral surgery with patients with cardiovascular diseases, there needs to be cooperation between the cardiologist as well as protection prior to a following the dentist intervention.

Key words: oral surgery, antibiotic therapy.

Хируршки третман на фрактурирани радикси

Автор: Тасевска Елена
Ментор: Асс. др Димова Цена
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Објективниот пораст на динамиката и активностите на секојдневниот живот како и употребата на современите технички и технолошки средства и можностите во соопладувањето на факторите простор и време, влијаат експоненцијално на трауматските повреди.

Од широкиот спектар на трауматски повредените заби, скршениците на корените на забите императивно ја наметнуваат и неопходно ја детерминираат потребата од максимално ангажирање на лекарот - терапевтот и примената на најсоодветни и најсовремени методи и средства за нивна асанација.

Во овој труд си поставивме за цел да укажеме на специфичниот хируршки пристап во терапијата на трауматски фрактурирани корени во зависност од локализацијата на фрактурната линија.

Дијагнозата фрактура радицис дентис ја поставивме врз основа на добиената анамнеза и извршените клинички и ртг испитувања. Нашиот материјал се состоеше од 16 трауматски фрактурирани корени кај 12 пациенти на возраст од 10-30 години

Surgical treatment of fractured radices

Autor: Tasevska Elena
Mentor: Ass.dr Dimova Cena
Faculty of dentistry-Skopje,
Macedonia

Impartially growth of dynamics and activities in everyday life, as well as the use of modern technical and technological devices and possibilities in over-coming the factors-space and time all of them, have the exponential influence on the increase of traumatic injuries.

From the wide range of traumatically injured teeth, the fractured roots imperatively are imposing and indispensable determining the necessity of maximal engagement of the physician and the usage of most suitable and modern methods and approaches for their recovering.

The aim of this study is to emphasize the specific surgical approach in the therapy of traumatically fractured roots in correlation with localization of the fracture line. We posed the diagnosis fractura radices dentis based on the obtained anamneses, clinical and X-ray examinations.

Our examined material was consisted of 16 fractures roots by trauma in 12 patients aged between 10 to 30.

Based on localization and type of fractured line, as from the applied therapeutic method, we divided our case material in 2 groups:

- in the cases with horizontal fracture line in the mid-third of the root, we had built in transdental implant

.Врз основа на локализацијата и видот на фрактурната линија како и споед применетиот метод на работа испитаниот материјал го поделивме на две групи:

-при случаите со хоризонтална фрактурна линија во средната третина на коренот вградивме трансдентален имплантант по пат на апикално отворен или затворен метод.

-кај случаите на апикално фрактурирани корени применивме апиктомија и оперативно отстранување на апикалниот фрагмент.

При овие случаи беше потребна фиксација на забите, а како имобилизационо средство применивме полипрстененест фиксен апарат или жиче на лигатура.

Нашите наоди за постигнатите естетски и функционални резултати ја потврсуваат употребата на ендодонтското - осеалните , како и трансденталните имплантати како метод на избор со кои се избегнува радикалната терапија.

Клучни зборови: фрактурирани корени, трансдентални имплантати, апикотомија

- in the cases of apical fractured roots, we had applied apicotomy and removed the apical fragment . In these cases, it was necessary to fix the teeth, and we used half-ringed fixed device of wired ligature as immobilization device.

Our findings of aesthetic and functional result, confirm the value of endodonticosseal of transdental implants as a method of choice, so we avoided radical therapy of fractured roots.

Key words: fractured roots, transdental implants, apicotomy.

**Клиничка верификација на
туморите на плунковните
жлезди**

Автор: Гоцалеска Билјана
Ментор: Асс.др Владимир
Поповки
Стоматолошки факултет-Скопје
Македонија

Дијагностиката на туморита на плунковите жлезди е од посебна важност за изборот на хируршкиот третман. Соврениот развој на радиолошкиот емексинг технички нуди многу поголеми можности кога се изведува со доброконцепиран редослед.

Анализиран е пет годишен материјал кај пациенти со тумори на плунковите жлезди. Одредени клинички параметри и низата на дијагностички процедури кај оваа серија се комплетирани со наодите на КТ преку претходна скрининг дијагностика.

Вредностите на таквите постапки во утврдувањето на туморот како и значењето на презервација на бројни важни анатомски структури при спроведувањето на оперативата се предмет на дискусија во трудот.

Клучни зборови : неоплазми на плункови жлезди ; компјутеризирана томографија ; сиалографија.

**Clinikal aprovanсe of salivary
glands tumors**

Autor: Gocaleska Biljana
Mentor: Ass.dr Vladimir Popovski
Faculty of dentistry-Skopje
Macedonia

Dijagnostic work-up for salivary glands tumors is of great importance in presurgical planing. In spite of recent advances in radiologic imagining technics. Noplasms that involve the salivary glands remain difficult to diagnose with accuracy.

Follow-up is made on five-years salivary gland neoplasms. On our clinic most of the lesions had well defined imaging experience with patients with characteristics with specific appearans. Cross anatomic detail and boarder range of imaging features.

The seletion of treatment options had also been presurgical planing.

Key words: salivary gland neoplasms; computed tomography sialography.

Антибиотска терапија на инфламаторни состојби во максилофацијалната регија

Автор: Владан Арсов
Ментор: Асс. др А. Бенедети
Стоматолошки факултет-Скопје,
Македонија

Во трудот е прикажана примената на антибиотската терапија кај одонтогените и неодожените инфламаторни состојби во максилофацијалната регија на хоспитализирани пациенти на клиниката за максилофацијална хирургија во Скопје. Дадени се искуства од група од 50 пациенти кои биле хос

питализирани на Клиниката за максилофацијална хирургија во 1997 година, преку клинички анализи и РТГ снимки. Најголемиот број од пациентите (34%) беа на возраст до 20 год. Женскиот пол беше застапен во 52%, а маскиот пол во 48% од пациентите. Кај 88% од пациентите беа применети антибиотици од пеницилинска група самостојно или во комбинација со други антибиотици, а кај останатите 12% без применети антибиотските препарати од останатите групи. Најчесто користен облик на пеницилин беше Процаин-бензил пеницилин од групата на депо пеницилини.

Клучни зборови: Антибиотска терапија, одонтогени и неодоногени инфламаторни состојби.

Antibiotik treatment of inflammatory conditions in the maxillofacial region

Autor: Vladan Arsov
Mentor: Ass.dr A. Benedeti
Faculty of dentistry-Skopje,
Macedonia

The paper shows the use of antibiotic treatment of inflammatory conditions in the maxillofacial region, in hospitalized patients at the Clinic for maxillofacial surgery in Skopje.

The results show our experience in treating 50 patients who were hospitalized at the Clinic for maxillofacial surgery in 1997. Most of the patients (34%) were up to 20 years of age. 52% of the patients were female and 48% were male.

In 88% of our cases we used a penicillin-group antibiotic, by it self, or combined with other antibiotics. 12% of our patients were treated with other groups of antibiotics.

The most frequently used antibiotic from the penicillin group was Procaine-benzyl penicillin, as a depot form of penicillin.

Key words: Antibiotic treatment, inflammatory conditions.

**Влијание на
палатопластиката врз растот
и развојот на
орофацијалниот комплекс**

Автор: Александар Илиев
Ментор: Асс. др Славе Наумовски
Стоматолошки факултет-
Скопје, Македонија

Расцепите на усната и на непцето претставуваат релативно чести вродени аномали со комплексна етиопатогенеза и клиничка слика. лекувањето е сложено и долготрајно. Имајќи го во предвид структурниот дефект, тежината на клиничката слика изразена со нарушување на функциите на говор, цвакање и слух, како и пречките во психосоцијалниот развој, расцепите бараат исклучително сложен тимски тераписко-рехабилитационен третман, во кој палатопластиката зазема клучно место.

На клиниката за максилорацијална хирургија во Скопје, во текот на 1997 година, оперирани се 38 пациенти од двата пола (17 женски и 21 машки) со расцепи на непцето. Од нив 19 (50%) беа примарни операции на просечна возраст од 19,2 месеци, а останатите 50% беа реоперации на просечна од 19,2 месеци, а останатите 50% беа реоперации на просечна возраст од 11 години. Целта на овој труд е да се прикажат резултатите палатопластиката и нејзиното влијание врз растот и развојот на

**The impact palatoplastic on the
growth and development of the
orofacial complex**

Autor: Aleksandar Iliev
Mentor: Ass.dr Slave Naumovski
Faculty of dentistry-Skopje,
Macedonia

Cleft lip and palate are relatively frequent congenital deformities with intricate etiopathogenetics and clinical manifestations. Their treatment is complex and long lasting, having in mind the structural defect, the complexity of the clinical manifestations with compromised speech, chewing, swallowing, breathing and hearing, as well as the difficulties in the psychosocial development, these conditions require delicate team therapeutic and rehabilitating treatment, which the palatoplastic has a key role.

During 1997, clinic for maxillofacial surgery in Skopje has treated 38 patients from both sexes (17 female and 21 male) with cleft palates, of which 50% were primary operations and the other 50% reoperations. the average age for primary operations was 19.2 months, and 11 years for the reoperations.

The aim of this study is to show the results from palatoplastic and its impact on the growth and development of the orofacial complex.

The valorization was conducted with orthodontic measurements of the maxilla, analysis of the velopharyngeal contact, otologic examination, audiological and phonological analysis.

орофацијалниот комплекс. Валоризацијата беше изведена со ортодонски премерувања на максилата, анализа на контактот на мекото непце со задниот ѕид на фарингсот, отолошки преглед, аудиолошка и фонолошка анализа. Ортодонтските премерувања покажаа изразено намалување на П-П и М-М кај 21%, намалена висина на дентален лак кај 27% и намалена висина на непце кај 43% од пациентите. Велофа-рингеална инкомпетенција беше утврдена кај 22% од, отитис медиа беше констатиран кај 24%, додека редукција на слухот беше присутна кај 11% од пациентите. Ринолалија постоеше кај 28% од испитаниците.

Користените доктринарни ставови во третманот на расцепите, според насите испитувања покажаа дека навремената и коректно изведената ортодонтско-хируршка терапија, дава висок процент на хипоплазии на максилата, како и проблеми со слухот и говорот.

Клучни зборови: расцеп, палатопластика, развој.

The orthodontic measurements showed a substantial decrease in the P-P and M-M in 21%, lowered height of the dental arch in 27% and lowered palate height in 43% of the patients. Vello-pharyngeal incompetence was present in 22%, otitis media in 24% and hearing reduction in 11%. Rhinolalia was found in 28% of the patients.

The used doctrinaire positions in the treatment of cleft palate, according to our studies showed that the timely and correctly conveyed orthodontic and surgical treatment, gives a high degree of functional palate capability, thus preventing the high percentage of hypoplastic maxilla as well as speech and hearing problems.

Key words: cleft palate, palatoplastic, development

СПОНЗОРИ:

1. СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ-СКОПЈЕ
2. КЛИНИКА ЗА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА
3. МИНИСТЕРСТВО ЗА СТОПАНСТВО
4. МИНИСТЕРСТВО ЗА НАУКА
5. МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ
И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

ПОСЕБНА БЛАГОДАРНОСТ ЗА:

- PLIVA
- LEK